

I anledning af Bourdieus Felteffekt og korpseffekt

Anders Mathiesen

Lektor emeritus, Institut for Samfund og Globalisering, RUC

Artiklen, der ovenfor er præsenteret på dansk, sætter fokus på én af de centrale kategorier i Bourdieus feltteori: Professionerne. Denne korte tekst var hans bidrag til et dobbelttemanummer af *Actes* om "Stratégies de reproduction" med særlig fokus på familiernes reproduktionsstrategier. Bourdieu anvender korpssåndens 'usynlige' symbolske vold i traditionelle / 'dominerende' familier til at henlede opmærksomheden på, at statistiske beskrivelser af de forskellige professionsudøveres objektive position usynliggør eller ser væk fra korpssåndens 'sociale betydning'. Korpseffekten er en form for symbolsk vold – en social mekanisme, der bliver usynliggjort, når der kun foretages en statistisk strukturel beskrivelse. Det har vanskeliggjort oversættelsen, at Bourdieu anvender det franske ord *corps* både om grupper, der fungerer som korps, men også om professionsgrupper (fx faggrupper med samme uddannelsesstilet), der mere fungerer som 'felter', inden for hvilke de dominerende grupper repræsenterer én af flere positioner i feltet (fx det religiøse felts forskellige professionsgrupper, det retlige felts forskellige professionskategorier eller de forskellige socialarbejder-kategorier i de specifikke institutionsfelter – se Bourdieus korte forklaring i *An Invitation to Reflexive Sociology* (1992) s. 240-247, der i den danske oversættelse er beskåret til ukendelighed. En mere udførlig redegørelse med sociologi som eksempel findes i *Epilogue: On the Possibility of a Field of Sociology* (1991).

Artiklen *Felteffekt og korpseffekt* kan læses som et bidrag til diskussionen om den igangværende 'professionaliseringsproces' inden for professionerne. "Professionerne", de specifikke felters mere eller mindre anerkendte / institutionaliserede faggrupper, udgør de specifikke felters kollektive krop, men de enkelte professionsmedlemmer indtager forskellige positioner i det samme felt, og de kan – i den samme position – forholde sig forskelligt til de praktiske arbejdsopgaver og til arbejdets målgrupper (børn, elever, klienter, patienter, arbejdsløse, ældre osv.). Netop relationen mellem positionseffekten og professionseffekten

(korps- og/eller fraktionseffekt) er uophørligt genstand for sociale kampe inden for de specifikke felter – kampe der ikke mindst påvirkes af relationen til det bureaukratiske felt (Bourdieu's foretrukne betegnelse for staten). Medlemmerne af en bestemt faggruppe (fx med samme professionsuddannelse) kan have forskellig stillingtagen til det specifikke felts praktiske arbejdsopgaver afhængigt af de enkelte positionsindehaveres socialt specifikke habituelle dispositioner, deres fagligt teoretiske position og afhængigt af den sociale position, hun/han indtager i det specifikke felt.

Professionsgrupper er ikke korps, men de kan i større eller mindre omfang bringes til at fungere som korps – jo højere position desto større sandsynlighed; og ikke alle familier og korps er domineret af en 'absolut' korpsånd, men det er ikke ualmindeligt – fx i militæret. Artiklen kan læses som en ultrakort analytisk rekonstruktion af, hvordan-det-går-til-at 'korpsånden' inden for de anerkendte professioner (fx i form af en 'foreskrevet' *professionsidentitet*) kan dominere / begrænse professionsudøvernes forestillinger om, hvad der er "best practice" – m.a.o. hvordan en teoretisk korpsånd *kan* fungere som symbolsk vold. Bourdieu har mere offensivt i "Stedeffekter" [Site Effets] fra *Weight of the World* (1999) forklaret, hvordan bo- og arbejdsstedernes forskellige indretning og funktionsmåde afhængigt af 'stedernes' forskellige placering i det sociale rum giver professionsudøverne helt forskellige praktiske erfaringer med arbejdet; og derigennem kan i hvert fald de overbebyggede institutioners og de 'forsømte steders' frontarbejdere få en *professionshabitus*, der er afgørende forskellig fra faggruppens dominerende 'professionelle identitet', eller m.a.o. en afgørende forskellig praktisk sans for 'hvad der bør gøres'. De *dominerede* grupper inden for professionerne kan i højere grad være tilbøjelige til at gruppere sig / orientere sig ud fra logikken i "et i egentlig forstand politisk repræsentations-arbejde" – dvs. en interesselogik.